

בְּאַלֵּהִים נַעֲשֶׂה-חֵיל וְהוּא יְבוֹס צָרֵינוּ:

הִיבְטִים לְשׁוֹנֵיִם בְּפִרְשֵׁת זֹאת תְּדִיחַ (מַצְרֵעַ) פֶּד

דְּקֹדֶקִי קְרִיאָה וְהִדְרָכָה לְקוֹרָא בְּפִרְשֵׁת זֹאת-תְּהִיָּה (מַצְרֵעַ) וּבִהֲפֻטְרַת שַׁבַּת הַגְּדוֹל וּבִרְאִשׁוֹן שֶׁל אַחֲרֵי וּבִקְרִיאוֹת חֹג הַפֶּסַח בְּהִתְאַמָּה לְשַׁנַּת פֶּד

יֵד ד' לְמִטָּהָר: הַמ"ם בְּחִירָק חֶסֶר וְהִט"ת דְּגוּשָׁה

יֵד ה' וְשִׁחַט אֶת-הַצֶּפֶר הָאֶחָד: טַעַם טַפְחָא בְּתִיבָה וְשִׁחַט וְכֵן הוּא בְּהַמְשַׁךְ בְּפִסּוּק נ

יֵד ו' עַל הַמִּים הַחַיִּים: טַעַם טַפְחָא בְּתִיבָה עַל

יֵד ח' וְאַחֲרַיָּבּוּא אֶל-הַמִּחְנָה: טַעַם טַפְחָא בְּתִיבָה וְאַחֲרַיָּבּוּא

יֵד ט' יִגְלַח: הַלֹּמ"ד בִּפְתַח. יִגְלַח: הַלֹּמ"ד בְּצִירֵי חִי"ת בִּפְתַח גְּנוּבָה

יֵד י' וְכִבְשָׁה: הַכ"ף פְּתוּחָה

יֵד יֵא וְהַעֲמִיד: הָעֵמֶדָה קֹלָה בַּה"א לְמִנּוּעַ הַבִּלְעַת הַגְּרוּנִית הַחֲטוּפָה. הַמִּטָּהָר: בְּשׁוּוֹא נַע וְהַכּוּוֹנָה לְכַהֵן, לֹא לְאָדָם הַבֹּא לְהִיטָהָר שֶׁאִז מִנּוּקָד בְּחִירָק חֶסֶר

יֵג יֵג עֲלִיית שְׁנִי

יֵד יֵד הַיִּמָּנִית: יו"ד בְּשׁוּא נַח וְכֵן בְּהַמְשַׁךְ

יֵד יז עַל דָּם הָאֲשָׁם: טַעַם טַפְחָא בְּתִיבָה עַל

יֵד יט וְכִפֹּר עַל-הַמִּטָּהָר: הַפ"א בְּסִגּוּל וּבְזִקָּף גְּדוֹל וְלֹא בְּמִרְכָּא כִּפִּי שְׁמוּפִיעַ בְּקוּרֵן וְאַחֲרִים

יֵד כֹּא עֲלִיית שְׁלִישִׁי

יֵד לֵג עֲלִיית רְבִיעִי

יֵד לֵה כְּנָגַע: הַכ"ף בְּשׁוּוֹא

יֵד לו' וְאַחֲרֵי כֵן: טַעַם נִסּוּג אַחֲרֵי לֹא"ף

יֵד לז שְׁקֶעְרֹרֶת: גַּעֲיָה בְּקוּרֵי, יֵשׁ לְקוֹרָא בְּהַעֲמֶדָה קֹלָה שֵׁם לְמִנּוּעַ הַבִּלְעַת הַעִי"ן הַחֲטוּפָה: שְׁקֶעְרֹרֶת

יֵד נב וְחִטָּא אֶת-הַיִּת: תִּיבַת הַיִּת בְּזִקָּף קֶטָן וְלֹא בְּרִבְעִי כִּפִּי שְׁמוּפִיעַ בְּקוּרֵן וְאַחֲרִים

יֵד נו וְלִשְׁאָת: שִׁי"ן שְׁמַאלִית בְּשׁוּוֹא נַח וְלֹא דָּגֶשׁ, אֵין לְהַבְלִיעַ אֶת הָאֵל"ף, לֹא לְשַׁת!

יֵד נז זֹאת תוֹרַת הַצֶּרֶת: טַעַם טַפְחָא בְּתִיבָה תוֹרַת

טו ט' הַמְרָכָב: הַכ"ף בְּקִמְץ וְלֹא בִּפְתַח

טו יֵג וְסִפֵּר לוֹ: טַעַם נִסּוּג אַחֲרֵי לִסְמ"ך

טו יֵד יִקַּח-לוֹ: הָעֵמֶדָה קֹלָה בִּי"ד בְּגִלְל הַגַּעֲיָה שֵׁם

טו כֵּג בְּנִגְעוּ-בּוֹ: הַנּו"ן בְּקִמְץ קֶטָן

טו כו אֲשֶׁר-תִּשְׁכַּב עָלָיו: תִּיבַת אֲשֶׁר אֵינָה מוֹטַעֲמַת בְּקִדְמָא אֲלֵא מוֹקֶפֶת לְתִיבָה הַבֹּאָה אַחֲרֶיהָ. יִהְיֶה-

לָהּ: גַּעֲיָה בִּי"ד וְהָעֵמֶדָה קֹלָה שֵׁם, דָּגֶשׁ חִזַּק בְּלִמ"ד מִדִּין דְּחִיק.

טו כח וְסִפֵּרָה לָהּ: טַעַם נִסּוּג אַחֲרֵי לִסְמ"ך הַפ"א בְּשׁוּא נַע, וְהִתִּיבּוֹת אֵינֶן מוֹקֶפּוֹת כִּפִּי שְׁמוּפִיעַ בְּחִלְק מִהַדְפּוּסִים

טו כט וְהִבִּיאָהּ: במלרע וללא מפיק בה"א

טו לב לְטִמְאָה-בָּהּ: הטי"ת בקמץ קטן והמ"ם בשווא נח, יש להקפיד להעמיד קלות את קריאת המ"ם ובכך להשמיע את האל"ף שלאחריה, לא לטומה

יד נד עליית חמישי

טו טז עליית ששי

טו כט עליית שביעי

טו לא מפטיר

הפטרת שבת הגדול¹ מלאכי ג ד-כד:

ה בַּמִּכְשָׁפִים וּבַמְנַאֲפִים: תיבה ראשונה, געיה בבי"ת ועם זאת המ"ם בשווא נח² תיבה שנייה, אין געיה בבי"ת והמ"ם בשווא נח

ח קִבְעָנוּךְ: געיה בבי"ת, יש לקרא בהעמדה קלה שם למנוע הבלעת העי"ן המנוקדת בחטף-פתח

יא בְּאַלֵּל: במלרע

יג חֲזָקוּ: געיה בחי"ת בקמץ רחב והזי"ן בשווא נע

יז וְהָיוּ לִי: טעם נסוג אחור לה"א

יח צִדִּיק לְרָשָׁע: הלמ"ד בשוא, לא בקמץ

יז כג אֱלֹהֶיהָ: ואין לקרא כאן אליהו!

ראשון של אחרי מות:

א בְּקִרְבָּתָם: הקו"ף בקמץ קטן, הרי"ש בשווא נח ואין דגש קל בבי"ת שלאחריה

ב בַּעֲנָן: העמדה קלה בבי"ת להדגיש את הסגול המורה על מיודע

ד כְּתַנֶּת-בֵּד קֹדֶשׁ: טעם קדמא על המילה בֵּד, אין לקרוא בטעות 'כתנת בד-קדש'³

ז וְהֵעֵמִיד: העמדה קלה בה"א למנוע הבלעת הגרונית החטופה

י יַעֲמֵד-חֵי: יו"ד ראשונה בקמץ גדול

יב גַּחֲלִי-אֵשׁ: געיה בגימ"ל

קריאות חג הפסח ומגילת שיר השירים בהתאמה לשנת פד

ראשון של פסח שמות יב:

כא מִשְׁכּוֹ: למרות הגעיה במ"ם השי"ן בשוא נח

¹ מנהג אשכנז מערב להפטיר בפרשת השבוע וארבעה מצרעים.

² ר"מ ברויאר בסוף התנ"ך מוסד הרב קוק עמ' תד אמצע פסקה ראשונה: "אם התבה מוטעמת בטעם מפסיק, הרי הגעיה היא ע"פ רוב כבדה סדירה והשוא שלאחריה הוא שווא נח. אולם אם התבה מוטעמת במשרת הרי טיב הגעיה אינו ברור ברוב כתבי היד העתיקים. אך בנוסח הכתר אפשר להבחין: אם הגעיה סמוכה לחטף פתח הרי זו געית ה"א והשוא שלאחריה הוא נע; ואם הגעיה סמוכה לשוא פשוט הרי זו געיה כבדה סדירה והשוא שלאחריה הוא נח". כללים אלה אינם מוחלטים לגמרי, אבל בנוסח הנביאים שרובם ככולם נשתמרו בכא"צ יש לנו הכרעה. כאן בַּמִּכְשָׁפִים בטעם פשטא

מפסיק ולכן השוא נח.

³ טעות נפוצה שמקורה ברצון הבלתי מודע מצד הקורא 'לאזן' את מספר ההברות משני צדי היחידה, הכוונה היא שהקורא על פי הטעות מקבל 3 הברות מצד ימין (אם נספור את השווא הנע כהברה לצורך העניין (ו-3 הברות משמאל כאשר הנכון הוא 4 מימין ו-2 משמאל).

יב כב אֲשֶׁר-בִּסְף: כאן בסגול הסמ"ך פתוחה; אֲשֶׁר בִּסְף כאן באתנח הסמך קמוצה

יב כה עליית שני

יב כז בִּנְגָפוֹ: הנ"ן בקמץ קטן, גימ"ל בשווא נח ופ"ה בדגש קל

יב כט עליית שלישי

יב לז עליית רביעי

מֵרַעְמָס: רי"ש פתוחה עי"ן בשוא

יב לט עליית חמישי

כִּי לֹא חָמֵץ: תיבות כִּי ו לֹא במונח, אין לקוראן כאילו הן מוקפות

לְהַתְמַהֲמֶה: כל אותיות הה"א מבוטאות ואינן נחות. הה"א האמצעית נקראת כמפיק בסוף מילה; הה"א האחרונה בפתח גנובה, כלומר אל"ף (אשכנזים), או יו"ד (עדות המזרח) פתוחה לפני ה"א מופקת: אה או יָה

יב מא יִצְאָו: היו"ד במרכא לא בגעיא והצד"י בשוא נע (המילה מוטעמת מלרע כמובן, באל"ף) אין להבליע את האל"ף לא יצו!

מפסיר במדבר כח טז

כח כד כָּאֵלֶּה: בלא מעט קהילות קיים מנהג מיותר לפיו הקהל מלווה את בעל הקריאה בזמן שהוא קורא תיבה זו במקרה כזה ועל מנת לתת לאנשים לשמוע את הקורא, כדאי להמתין מעט לפני קריאתה

הפסרת ראשון של פסח יהושוע ה:

ב חֲרָבוֹת: הרי"ש בשוא נח אע"פ שהחל"ת בגעיא. וכן בפסוק הבא

ו לָתֵת לָנוּ: הטעם נסוג ללמ"ד והתי"ו בסגול

ז לֹא-מָלוּ: הטעם במ"ם מלעיל

ט גִּלּוֹתִי: הטעם בלמ"ד מלעיל

יב וְלֹא-הָיָה עוֹד: טעם נסוג אחור לה"א הראשונה

יד עָתָה בְּאֵתִי: אין טעם נסוג אחור

יום שני של פסח, יום ראשון של חוה"מ, יו"ט שני של גלויות ויקרא כב:

לג וְנִקְדַּשְׁתִּי הטעם בתי"ו מלרע

כג ב דְּבָר: ארבע פעמים מופיעה התיבה 'דבר' לאורך קריאה זו: בפעמיים הראשונות מוטעם בגרשיים ובפעמיים האחרונות בתביר. מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ: הטעם לא נסוג, ולכן מקום הטעם באל"ף. כן הדבר גם בהמשך הפרשה

כג ג תַּעֲשֶׂה: העמדה קלה בתי"ו שלא יישמע כפתח

כג ט עליית שני

כג טו עליית שלישי

כג יז מְמוֹשְׁבֵיכֶם: טעם קדמא מעל הבי"ת, ככלל, תיבה זו תמיד תבוא בהטעמה משנית בהברה זו.

תְּבִיאָו: דגש חזק באל"ף. שְׁתִּים: בחלק מהדפוסים מוטעם בטעם יתיב ובחלקם בפשטא

כג כב וּבְקֶצְרָם: הבי"ת בשווא נח למרות הגעיה בוי"ו. לְעֹנִי: העמדה קלה בבי"ת להדגשת הסגול המורה על מיודע

כג כג עליית רביעי בחו"ל, בא"י קוראים בספר השני בפרשת פינחס החל מבמדבר כח יט (החצי השני ממה שקראו ביום הראשון כן בכל שאר הימים של פסח לרבות שביעי של פסח)

כג כז בְּעֶשְׂרֵה: העמדה קלה בבי"ת להדגשת הסגול המורה על מיודע

כג ל וְהֶאֱבַדְתִּי הטעם בתי"ו מלרע. העמדה קלה בה"א למנוע הבלעת האל"ף שלאחריה

כג לב שִׁבְתְּכֶם: התי"ו בשוא נע

כג לג עליית חמישי

כג לח שִׁבְתָּהּ ה' וּמִלֶּבֶד מִתְּנוּתֵיכֶם וּמִלֶּבֶד... וּמִלֶּבֶד כָּל-נְדָבְתֵיכֶם אֲשֶׁר תִּתְּנוּ: כל הדגושות בתוך המילה בשוא נע

כג לט בְּאֶסְפָּכֶם: האל"ף בקמץ קטן מפטיר בחו"ל כמו ביום הראשון.

הפסרת יו"ט שני של פסח לבני ישראל אשר עדיין לא עלו ארצה ישראל, מלכים ב כג:

כדי להבין נכונה את דברי ההפסרה יש לקרוא את הפרק שלפניו על מציאת ספר התורה ועל נבואת חולדה הנביאה.

ב כג ג וְאֵת-עֵדוּתִיו: הדלי"ת בשוא נע והוי"ו נקראת בחולם (במבטא "ישראל": edevotav)

יום שלישי של פסח יום ה בשבוע שמות יג:

ב קִדְש־לִי: הדלי"ת בסגול

ה עליית שני

לָתֵת לָךְ: טעם נסוג אחור ללמ"ד. וְעַבַּדְתָּ מלרע!

ח וְהִגַּדְתָּ: מלרע

עליית שלישי

יד כִּי-יִשְׁאָלְךָ: האל"ף בקמץ רחב ולכן הלמ"ד בשוא נע

יום רביעי של פסח שמות כב כד

כו עליית שני

וְשָׁמַעְתָּ: במלרע, הקורא במלעיל משנה משמעות⁴

כג א אֶל-תִּשָּׁת: במלעיל

כג ג תִּהְדָּר: הה"א בשווא נח והדלי"ת בדגש קל, אין לקרוא 'תִּדָּר'

⁴ עלון זה לא נועד לפסקי הלכה. למעשה יש נדון בין הרבנים המבינים בדקדוק. כל עוד לא המשיך הלאה או לא התרחק מהמקום מסתבר שצריך להחזירו.

כג ד אִיבְּדָהּ: אל"ף בחולם, יו"ד בחירק קטן (חסר) וב"ת בשווא נח, יש לקרא: א – יב – ד

כג ו עליית שלישי

כג ח כִּי הַשְׁחַד יַעֲזֹר פְּקָחִים וְיִסְלֹף דְּבָרֵי צְדִיקִים: להיזהר מהפסוק המקביל דברים טז יט

כִּי הַשְׁחַד יַעֲזֹר עֵינֵי חֲכָמִים וְיִסְלֹף דְּבָרֵי צְדִיקִים

כג טו כִּי-בֹו יֵצֵאת מִמִּצְרַיִם: הטפחא בתיבה כִּי-בֹו

כג טז בְּאַסְפָּךְ: האל"ף בקמץ קטן והפ"א דגושה

עליית רביעי כביום השני בא"י

יום חמישי של פסח שבת חול המועד
שיר השירים

אין לעשות ניגון של סיום הספר בסוף כל פרק, לחלוקה הנוצרית לפרקים בתנ"ך אין כל משמעות לגבי קריאתנו.

א ב כִּי-טוֹבִים דִּדִּיךְ מִיָּין: הטיפחא במילה דִּדִּיךְ

א ד מְשַׁכְנִי אַחֲרֶיךָ נְרוּצָה: הנו"ן דגושה מדין אתי מרחיק (=בא מרחוק) אע"פ שהנו"ן אינה

מוטעמת (וגם אינה ראויה לגעיא), טעם טפחא בתיבת מְשַׁכְנִי

א ז שְׁאֵהֲבָה: מקרה נדיר של טעם ואחריו געיא והטעמה במקום העיקרי⁵, מלרע. שְׁלֵמָה:

ש"ן פתוחה, הטעם במ"ם מלרע. כְּעֵטִיה: הטי"ת בשווא נע

א ח בְּעֵקֶבֶי: הקו"ף רפויה ובשוא נח אין בה דגש

לתפארת הקריאה כפי שיש במקומות דומים

א ט בְּרַכְבֵּי: הבי"ת השניה רפויה. רַעֲיָתִי: העי"ן בשוא נח לא בחטף, אין לחוטפו לא רַיָּתִי

א טז אף-עֲרֻשָּׁנו: ש"ן שמאלית

א יז רַחֲטָנו כתיב, קרי: רַהֲטָנו והר"ש בפתח

ב ה הֵיָּין: היו"ד קמוצה בזקף

ב ז וְאִם-תְּעוֹרְרוּ: העי"ן במרכא⁶ לא בגעיא. הר"ש בשווא נע ואין לקרוא בחטף כפי שמופיע בחלק מהדפוסים, כן הדבר גם בהמשך

ב י וְאָמַר לִי: טעם נסוג אחור לאל"ף

ב יא הַסֵּתָנו: הסמ"ך בשוא נע עקב הדגש, בעיקר צריכים להיזהר הקוראים תי"ו רפויה כסמ"ך.

הַלֵּךְ לוֹ: אין טעם נסוג אחור

ב יג נִתְּנוּ רִיחַ: טעם נסוג אחור לנו"ן הראשונה

ב טו אַחֲזוּ-לָנוּ: העמדה קלה באל"ף בגלל הגעיה שם.

סִמְדָּר: הדלי"ת פתוחה, הקורא בקמץ משתבש

⁵ מועתק מכא"צ.

⁶ כך נראה לקרוא בכא"צ וכך ברור בכ"י לנינגרד וששון. ועיין בקובץ סז, ובמצוין על ג ה

ב יז וְנָסוּ: הטעם בנ"ן, לא בסמ"ך.

על-הרי בתר: הטעם נסוג לה"א

ג א אֵת שְׁאֵהָבָה נִפְשִׁי: יש לשים לב כי הטעמים במילים האלה מתחלפים

ג ב וְאֶסֹבְבָה: הו"ו בפתח לא בקמץ, ב"ת ראשונה בשווא ולא בחטף כפי שמופיע בחלק

מהדפוסים וכן הדבר גם בהמשך. אֶבְקֶשָׁה: הקו"ף ללא דגש ועל כן היא בשווא נח

ג ד עַד-שֶׁהֵבִיאֲתִילו: הטעמה משנית בשי"ן והאל"ף כלל אינה נשמעת כאילו כתוב שֶׁהֵבִיתו

ג ה וְאִם-תִּעֲזָרְרוּ: כאן העי"ן ללא ספק במרכא, כך הוא בכתר ארם צובא ובכתבי היד

ג ו כְּתִימָרוֹת: המ"ם בשווא נע ולא בחטף

ג ז שְׁלֹשְׁלֹמָה: מילה אחת, למ"ד דגושה בחירק

ג ח אֲחִיזִי חֶרֶב:

טעם נסוג אחור לחי"ת (בתיבה הראשונה)

ג ט עָשָׂה לוֹ: טעם נסוג אחור לעי"ן

ג י עָשָׂה כֶּסֶף: טעם נסוג אחור לעי"ן

ג יא צֶאֱנָה | וְרֵאִינָה: הרי"ש בשווא נח, אע"פ שיש געיא בוי"ו לפניו. בַּעֲטָרָה: הב"ת בקמץ

ד א שֶׁעָרַךְ: שי"ן שמאלית והעי"ן בשווא נח

ד ב מִן-הֶרְחָצָה: הרי"ש בפתח והחי"ת בשווא נח

ד ג מִבְּעַד: הב"ת פתוחה ומוטעמת⁷

ד ה תֵּאֲמִי צְבִיָּה: לא להחליף עם תֵּאֲמִי צְבִיָּה לקמן ז ד

ד ו אֶלְדָּ לִי: הטעם נסוג לאל"ף ותנועת הלמ"ד נתקצרה לסגול

ד י מֶה-יָפוּ: במלרע

ד יא שְׁלֹמֹתִיד: שי"ן שמאלית

יג-יד 'עַם פְּרִי מִגְדֵּים' 'עַם כָּל-עֲצֵי לְבוֹנָה' 'עַם כָּל-רְאשֵׁי בְּשָׂמִים': טעם טפחא בתיבת 'עַם'

ד יד וְאֶהְלֹוֹת: להקפיד על הניקוד הנכון: וי"ו בפתח, אל"ף בחטף-פתח, ה"א בקמץ

ד טו מַעֲיִן: העי"ן בשווא נח ולא בפתח

ה ב שְׂרָאשִׁי: דגש חזק ברי"ש⁸.

רְסִיסִי לִילָה: טעם נסוג אחור לסמ"ך הראשונה

ה ג פִּשְׁטָתִי: הטי"ת בשווא נח על אף הקושי.

אִיכָכָה: מלעיל⁹.

⁷ לא להחליף עם בְּעַד הַחֲלוֹן של אם סיסרא!

⁸ אחד המקומות הבודדים במקרא בהם ניתן למצוא דגש באות רי"ש

⁹ בניגוד למגילת אסתר ששם הטעם מלרע (גם כאן וגם שם שתי המילים באותו פסוק, ואין הן מופיעות עוד במקרא!)

אִיכָכָה אֶטְנַפִּם: יש להקפיד על הפרדת התיבות

ה יב עַל-אֶפְיָי מַיִם: טעם נסוג אחור לפ"א.

בַּחֲלָב: העמדה קלה בב"ת להדגשת הסגול להבדיל בין מיודע ללא מיודע שאז היה מנוקד בשווא

ה יג מֶרְקָתִים: יש להיזהר משיכול אותיות, אין לקרא 'מרחקים'

ה טו עֲמוּדֵי שֵׁשׁ: טעם נסוג אחור למ"ם

ה טז חֲבֹל מִמֶּתֶקִים המ"ם בשוא נח אע"פ שיש געיא במ"ם שלפניה, עם זאת הת"ו רפויה

ו ד כְּנֻדָּלוֹת לבטא מילה זו נכונה

(דל"ת לפני גימ"ל), יש להיזהר משיכול אותיות, דג-גד

ו ה הַסָּבִי הַבִּי"ת דגושה. שֶׁהֵם: הטעמה משנית בשי"ן

ו י הַנְּשָׁקָה: במלרע!

ו יא הַפְּרָחָה: ה"א השאלה מנוקדת בחטף פתח ולכן הפ"א אחריה רפה, הרי"ש בשווא נע

ז ב אָמֵן: האל"ף בקמץ קטן

ז ג שָׁרָרָךְ: השי"ן בקמץ חטוף (קטן) הרי"ש בשוא נח¹⁰

ז ה תֵּאֲמִי צְבִיָּה: הת"ו בקמץ רחב (קמץ בהברה פתוחה) האל"ף בחטף קמץ הנקרא ברוב המקומות כחולם. לא להחליף עם תֵּאֲמִי צְבִיָּה לעיל ד ה

ז ח לֹא־שָׁפְלוֹת: האל"ף פתוחה, הכ"ף בחולם

ז ט וַיְהִי-נָא: הוא"ו בשווא.

כָּאֲשַׁפְלוֹת: כאן האל"ף סגולה והכ"ף בשווא נע להבדילו מהפסוק הקודם בחולם¹¹

ז יד נִתְּנוּ-רֵיחַ: העמדה קלה בנ"ן בגלל הגעיה שם, והשוא בת"ו, נע

ח א אֲשַׁקֶּךָ: השי"ן בדגש ובקמץ רחב הקו"ף בשוא נע, מלשון נשיקה.

יש להיזהר מהצורה הדומה בפסוק הבא אֲשַׁקֶּךָ, מלשון השקיה

ח ב אֲנִהְיֶה: הה"א בקמץ רחב הגימ"ל בשוא נע. מִיֵּין הֶרְקָח: לא מִיֵּין

ח ג וְמֵה-תַּעֲרָרוּ: גם כאן העי"ן במרכא ולא בגעיא¹², ריש ראשונה בשוא נע

ח ה חֲבַלְתֶּךָ אֲמָךְ: הלמ"ד בפתח ומוטעמת (מלעיל), הת"ו אחריה בשווא נח.

יִלְדָּתֶךָ: הדל"ת פתוחה ומוטעמת (מלעיל), הת"ו אחריה בשווא נח

ח ו רִשְׁפֵּיהָ רִשְׁפֵּי: פ"א ראשונה רפה והשנייה בדגש קל. שְׁלֵהֲבַתֶּיהָ: מילה אחת, הה"א הראשונה במרכא כטעם משנה, הה"א השנייה ללא מפיק

ח ז בְּאֶהְבָּהּ: הבי"ת הראשונה בקמץ מראה על יידוע

ח ט טִירַת כֶּסֶף: טעם נסוג אחור לטי"ת

¹⁰ המציינים שוא נע משבשים שיבוש חמור!

¹¹ בגלל צורת הנסמך.

¹² כא"צ לא הגיע לידניו, אבל כך בששון ובלנינגרד. גם דומה לשני המקומות הקודמים במגילה ב ז; ג ה.

ח י כְּמוֹצֵאת שָׁלוֹם: הצד"י בשוא נע והאל"ף בצירי: לא כְּמוֹצֵת

ח יא יָבֵא בְּפִרְיוֹ: הבית דגושה בגלל הפ"א הבאה אחריה¹³

ח יב לְנִטְרִים: הלמ"ד בשוא

ח יד וְדָמָה-לָךְ: הדלית בשוא נע¹⁴

שמות לג יב – לד כו:

לג יב הָעֵל: הטעם בה"א מלעיל

לג יד וְהִנְחֵתִי: הו"ו בפתח ולא בשוא והה"א בחטף-פתח ולא בפתח, הטעם בחי"ת

לג טז הָלוֹא בְּלִכְתָּךְ עִמָּנוּ: טעם טפחא בתיבה הָלוֹא

לג יז עליית שני

לג יט וְקִרְאתִי בְּשֵׁם ה' לְפָנֶיךָ: הפסקה עיקרית אחרי תיבת ה', בגלל המשקל המוזיקאלי של

הטעם תביר עלול להישמע כאילו כתוב וְקִרְאתִי בְּשֵׁם - ה' לְפָנֶיךָ. על מנת למנוע זאת, יש להחיש

את קריאת שם ה' ולהסמיכו לתיבה בְּשֵׁם

לג כ עליית שלישי

לד א עליית רביעי

לד ב וְהִיָּה: הה"א הראשונה בשווא נח

לד ד עליית חמישי

לד ה בְּעֵנֶךָ: העמדה בב"ת להבליט את צורת המיודע. וְיִקְרָא בְּשֵׁם ה': טעם טפחא בתיבה בְּשֵׁם

והב"ת רפה¹⁵

לד ט וְלִחְטָאתָנוּ: הטי"ת קמוצה לשון יחיד (לא בחולם)

לד י כִּי-נִזְרָא הוּא: תיבת נִזְרָא במלרע, אין טעם נסוג אחור לנו"ן

לד יא עליית ששי

שְׁמֵר-לָךְ: המ"ם בקמץ קטן

לד יב הַשְׁמֵר: במלעיל

לד יג תִּתְּצֶנּוּ תִּשְׁבְּרוּן תִּכְרֹתוּן: כולם במלרע

לד יד קָנָא: יש להדגיש את הנו"ן בדגש חזק שלא יישמע מלשון קניין: קָנָה

לד יח עליית שביעי

¹³ נשנן בזה את כלל אחד ממבטלי יהו"א. כידוע אותיות בג"ד כפ"ת בראש המילה דגושות בדגש קל. אם המילה לפנייהן מסתיימת בהברה פתוחה לרוב אחרי אותיות יהו"א (אהו"י) הדגש נשמט. יש חריגים שבהם הדגש מתקיים בכל זאת. אחד החריגים מכונה "אותיות צבותות". כלומר כאשר האותיות ב"ת או כ"ף בשמשן כאותיות שימוש מנוקדות בשווא ואחריהן אותה אות [בְּבִיתְךָ, כָּלָל] ולעתים גם אות מאותו מוצא כמו ב"ת ואחריה פ"א – הדגש נשאר.

הערה, תי"ו של עתיד נשארת ללא דגש גם כשהיא לפני תי"ו; ב"ת לפני מ"ם נשארת רפויה, וכן כ"ף לפני יו"ד וקר"ף.

¹⁴ המנחת שי מעיד על כ"י שבהם יש חטף פתח בדל"ת.

¹⁵ להבדיל מאברהם אבינו בבראשית יב ח: וְיִקְרָא בְּשֵׁם ה'. דהיינו, הקב"ה קרא בשם - ה' (מקיים את דברו: וְקִרְאתִי

בְּשֵׁם ה' לְפָנֶיךָ לעיל לג יט)

לד כא בַּחֲרִישׁ וּבִקְצִיר: הַבִּלִּית הָרִאשׁוֹנָה בִּסְגוּל וַיֵּשׁ לִקְרֹא אוֹתָהּ בַּהֲעֲמָדָה קֹלָה לַהֲדַגֵּשׁת הַלְשׁוֹן
הַמּוֹרָה עַל מִיּוֹדֵעַ, הַבִּלִּית הַשְּׁנִיָּה בַּפֶּתַח

יוֹם שְׁשִׁי שֶׁל פֶּסַח עֶרֶב חַג שְׁבִיעִי שֶׁל פֶּסַח מִפְרֶשֶׁת בַּהֲעֲלוֹתָךְ
ב וַיַּעֲשׂוּ: וְאִי הַחִיבוֹר בְּשׁוּאָה נֶעַ. אֶת-הַפֶּסַח: הַפִּי"א קְמוּצָה בְּטִיפְחָא
ג וּבְכָל-מִשְׁפָּטָיו: הַכִּי"ף הָרִאשׁוֹנָה בְּשׁוּאָה נַח וְצִרִיךְ לֵאמֹן אֶת הַלְשׁוֹן לִקְרֹאוֹ נִכּוּנָה

ו עֲלִיית שְׁנִי
ח וְאַשְׁמְעָה: הַמִּי"ם בְּשׁוּאָה נֶעַ וּבַמִּלְרַע. מֵה-יֵצֵא: הַיִּו"ד רְפוּיָה לֵלָא דָּגֶשׁ
ט עֲלִיית שְׁלִישִׁי
י לְנַפֵּשׁ: הַלִּמ"ד בְּקִמְץ. וַעֲשֵׂה פֶסַח: טַעַם נִסּוּג אַחוֹר לַעֲי"ן, כֵּן הַדְּבַר בַּהֲמִשְׁךְ פֶּסוּק יוֹד
רְבִיעִי כְיוֹם שְׁנִי בִּא"י
שְׁבִיעִי שֶׁל פֶּסַח שְׁמוֹת יוֹ:

מִלִּים שׁו"ו הַהִיפּוּךְ לַעֲתִיד עֲשֵׂתָהּ אוֹתָן מִלְרַע: וְחִזְקָתִי וְהֶאֱזִנְתָּ וְשָׁמַרְתָּ
יג יח : וַיִּסָּב: בַּמִּלְרַע
יג יט וְהֶעֱלִיתָם: הַעֲמָדָה בִּה"א לִמְנוּעַ הַבִּלְעַת הַעֲי"ן הַחֲטוּפָה שְׁלֹאֲחֶרִיָּה, וְהַעֲלִיתָם

יד א עֲלִיית שְׁנִי
יד ב וַיֵּשְׁבוּ וַיִּחְנְנוּ: וְאִי שׁוּאִית, לְשׁוֹן עֲתִיד. נִכְחָ: הַכִּי"ף בְּשׁוּאָה נַח¹⁶
יד ד וְאַכְבְּדָה בַּפֶּרְעָה: דָּגֶשׁ קֶל בְּבִלִּית נוֹתֵר בַּמְקוֹמוֹ מִדִּין "אוֹתִיּוֹת צְבוֹתוֹת"¹⁷ וַיַּעֲשׂוּ-כֵן: בְּטַעַם
סִילּוּק (סוּף פֶּסוּק) לֵלָא הַכֶּנֶת טִיפְחָא (טִרְחָא) לִפְנֵיו. עַל הַקּוּרָא לַהֲתַכּוֹנֵן וּלְהַתְאֲמֵן עַל אוֹפֵן הַקְּרִיאָה
הַנִּכּוּנָה
יד ו וַיֵּאָסֶר: הַאֲל"ף בְּשׁוּאָה נַח לֹא בַּחֲטָף סְגוּל

יד ט עֲלִיית שְׁלִישִׁי
יד י וַיִּירָאוּ: הַיִּו"ד בַּחֲרִיק מִלָּא וְהַשׁוּאָה בְּרִי"שׁ הוּא נֶעַ. הַקּוּרָא בְּשׁוּאָה נַח מַחֲלִיף לְמַשְׁמַעוֹת רֵאִיָּה
יד יב מִמֶּתְנֵנוּ: הַמִּי"ם בְּשׁוּרֶק¹⁸ וְלֹא בַּחוּלָם. וְכֵן בַּהֲמִשְׁךְ הַפֶּרֶשָׁה טִז ג מוֹתְנֵנוּ
יד יד תַּחֲרִשׁוֹן: גַּעִיָּה בְּתִי"ו, יֵשׁ לִקְרֹא בַּהֲעֲמָדָה קֹלָה שֵׁם
יד טו עֲלִיית רְבִיעִי
יד יז וַיִּבְּאוּ: הוּא"ו בְּשׁוּאָה, וְאִי הַחִיבוֹר וּלְשׁוֹן עֲתִיד. בְּרִכְבָּ: הַבִּלִּית שְׁלֹאֲחֶר הַכִּי"ף בְּדָגֶשׁ קֶל
יד כד וַיִּהְיֶה: הַה"א בְּקִמְץ קֶטֶן

¹⁶ הַבְּעִיָּה הִיא לְמַבְטָאִים חִלִּית כִּכ"ף רְפוּיָה נּוֹצֵר כֹּאן "שׁוּאָה דּוּמּוֹת". וְאִף עַל פִּי שֶׁהִזְכַּרְנוּ כְּמָה פַּעַמִּים שֶׁהוּא נַח, מִכָּל
מְקוֹם רְבִים מִתְקַשִּׁים לִקְרֹאוֹ נַח. נִרְאֶה שְׁכָאן צִרִיךְ לַהֲתַאֲמֵן לִקְרֹא נִכּוּנָה אִם בַּמְבְּטָא חִלִּית גְּרוּנִית כְּדִין, אִם בְּקִרְיָאֵת
הַכִּי"ף בְּשׁוּאָה נַח.

¹⁷ שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת מֵאוֹתוֹ מוּצָא וְהָרִאשׁוֹנָה מְבִינֶיהֶם מְנוּקְדָת בְּשׁוּאָה, כָּלִל זֶה מִתְקִיִּים בְּפוּעֵל רַק בְּבִלִּית וְכִי"ף שֶׁהֵן בְּשׁוּאָה
שֶׁל אוֹתִיּוֹת הַשִּׁמּוּשׁ וְלֹא בְּכָל הַצִּירּוּפִים.

¹⁸ תְּנוּעָה גְּדוּלָּה, הַצּוּרָה הַדְּקוּדָקִית שֶׁל הַמִּילָה אֵינָה מוֹשַׁפְעַת מִכְּתִיב מְקַרְאִי חֶסֶר אוֹ מִלָּא.

יד כה וַיִּנְהָגָהּ: יו"ד בשווא נח אע"פ שהיא אחרי געיא, נר"ן בפתח ובהעמדה קלה בגלל הגעיה במקום, יש לקרא: וינ-הגהו

יד כו עליית חמישי

וַיִּשְׁבוּ: וא"ו בשווא, וא"ו החיבור ולשון עתיד

שירת הים: יש פסוקים המנוגנים כולם או חלקם במנגינה מיוחדת, גם לפני השירה יש סיומי פסוקים מעין אלו. ככלל, יש לקרוא במנגינת שירת הים פסוקים או חלקי פסוקים שיש בהם שם ה' ¹⁹. להלן רשימת הפסוקים או חלקי פסוקים שאינם עונים על הכלל הזה:

יד כב, יד כט וְהַיָּמִים לָהֶם חֹמָה מִיָּמִינָם וּמִשְׁמָאלָם: יש לקרוא במנגינת מיוחדת

טו יז תִּבְאֵמוּ וְתִטְעֵמוּ: אין שרים במנגינה מיוחדת את חציו הראשון למרות ששם ה' מוזכר בו,

לעומתו, יש לנגן את חציו השני מִקֶּדֶשׁ

טו יח ה' | יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד: קוראים במנגינה מיוחדת למרות היותו קצר

טו כא שִׁירוּ לַה' כִּי-גָאָה גָאָה: שירת הנשים

טו א יִשְׁייר-מִשֶּׁה בְּקוֹרֶן וְחוֹמָשִׁים נֹסְפִים יש געיא ביו"ד של ישיר. אין היא במקום, מקומה - בשי"ן.

כִּי-גָאָה גָאָה: הגימל במילה גָאָה דגושה ²⁰. הוא אחד מארבעת החריגים בשירת הים, חריג זה חוזר על עצמו בפס' כא

טו ב עֲזִי: העי"ן בקמץ חטוף (קטן). וַאֲרַמְמָנָהּ: הנר"ן בשווא נח ואחריה ה"א, אין לקרא 'וארממנו'

טו ה יִכְסִימוּ: סמ"ך בשווא נח, יו"ד בשורק, יש לקרא יכס-ימו. בְּמִצּוֹת: הצד"י בחולם לא בשורק

טו ו נֶאֱדָרִי: האל"ף כאן וכן בהמשך פסוק יא נֶאֱדָרִי בשווא נח ולא בחטף סגול

טו ח נַעֲרָמוּ מֵיָם: הטעם נסוג לנר"ן

טו י צִלְלוּ: למ"ד ראשונה בשווא נע ולא בחטף ²¹

טו יא מִי כְמֹכָה: הדגש בכ"ף בתחילת המילה הוא חריג. עֲשֵׂה פֶלֶא: הטעם נסוג לעי"ן השי"ן בצירי והפ"א רפויה

טו יג עַם-זֶו גָאָלָת: הגימ"ל דגושה. בְּעֲזָךְ: העי"ן בקמץ חטוף הזי"ן דגושה בשווא נע

טו יד יִרְגְּזוּן: הטעם בזי"ן מלרע וכן בשאר המילים הנגמרות ב-ון

טו טז יִדְמֹוּ כְאֵבָן: הדלי"ת בשווא נע בגלל הדגש ²²; הכ"ף בראש התיבה השנייה דגושה באופן חריג

טו יז מִקֶּדֶשׁ: הקו"ף דגושה לתפארת הקריאה

טו יט בִּרְכָבוֹ: הבי"ת השנייה אף היא דגושה

המפטיר קורא את פסוקי הספר השני מפרשת פינחס כבשאר ימי החג אחרי היום הראשון (והשני בחו"ל)

¹⁹ ישנו מנהג אחר הרווח בירושלים והוא: לקרא את כל הפסוקים בשירה במנגינה מיוחדת, לא כולל את ויושע אלא רק מויאמינו בחד". וכן את 2 הפסוקים של והמים להם ח(ו)מה.

²⁰ במבטא רוב העדות כיום אין הבדל בין גימ"ל דגושה לרפויה, ויש מקפידים לבטא רפויה כעין R צרפתי.

²¹ צִלְלוּ כְּעוֹפֶרֶת בְּמִים אֲדִירִים: לפי חלוקת הטעמים יש כאן שתי יחידות: צִלְלוּ כְּעוֹפֶרֶת; בְּמִים אֲדִירִים ואין לעשות אחרי בְּמִים הפסק גדול יותר מאשר אחרי כְּעוֹפֶרֶת, וכן בקריאת שירת הים כל יום בתפילה.

²² הקורא ידמו בשווא נח ללא דגש מחליף ללשון דמיון במקום לשון דממה.

הפטרות שביעי של פסח²³ שמואל ב כב:

ב וּמַפְלִיטִי-לִי: הַלֹּמֶ"ד רְפוּיָה לֹא דָגַשׁ, וּבִשְׁוֹא נַח.

ג אֶחָסֶה-בּוֹ: הַעֲמֵדָה קֹלָה בַּאֲלֹ"ף בְּגִלְלֵה הַגְעִיָּה, הַבִּי"ת בְּדָגֶשׁ חֲזַק מִדִּין דְּחִיק

ו מְקַשִּׁי מוֹת: הַטַּעַם נִסּוּג לֹמ"ם

ח כִּי-תִרְרֶה לוֹ: טַעַם נִסּוּג אַחֲוֹר לַחִי"ת

כב חֲשֶׁרֶת-מֵיִם: יֵשׁ לִקְרֹא אֶת הַשִּׁי"ן בִּשְׁוֹא נַע²⁴

טז אֶפְקִי יָם: טַעַם נִסּוּג אַחֲוֹר לֹפ"א

כ חֲפִץ בִּי: טַעַם נִסּוּג אַחֲוֹר לַחִי"ת

כט יִגְיֶיָּה: הַה"א בַּמִּפְיָק, מַלְשׁוֹן נִגְה²⁵. חֲשֶׁכִי: הַחִי"ת בְּקִמְצָק קֶטָן וְהַכ"ף בְּדָגֶשׁ קֶל

לח וְאַשְׁמִידֶם: הַוִּי"ו בְּקִמְצָק

לט וְאַכְלֶם וְאַמְחָצֶם: בִּשְׁתִּיָּהן הַוִּי"ו בְּקִמְצָק

מא וְאַצְמִיתֶם: הַוִּי"ו בְּקִמְצָק

מג וְאַשְׁחָקֶם: הַוִּי"ו בִּשְׁוֹא

מה יִשְׁמְעוּ לִי: טַעַם נִסּוּג אַחֲוֹר לַשִּׁי"ן

מד וְתַפְלִטְנִי: הַלֹּמֶ"ד דְּגוּשָׁה, וְלִכֵּן הִשְׁוֹא נַע

אַחֲרוֹן שֶׁל פֶּסַח לִבְנֵי חַיִּל דְּבָרִים טו כֹּא:

טו כֹּא תִזְבַּחְנוּ: הַבִּי"ת קְמוּצָה

טז אַ עֲלִיית שְׁנִי

וְעֵשִׂית פֶּסַח: הַפ"א בְּדָגֶשׁ חֲזַק מִדִּין אֶתִי מִרְחִיק

טז ב וְזָבַחַת פֶּסַח: טַעַם נִסּוּג אַחֲוֹר לַבִּי"ת

טז דַּ עֲלִיית שְׁלִישִׁי

טז ה נָתַן לָךְ: הַטַּעַמָּה בַּתִּי"ו, אֵין טַעַם נִסּוּג אַחֲוֹר לִנּו"ן

טז ו לִשְׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם: תִּיבַת שָׁם בַּתְּבִיר, אֵין לְהַסְמִיכָה לְתִיבָה שֶׁלִּפְנֵיהַ בְּזַקָּף

טז ט עֲלִיית רְבִיעִי

טז יג בְּאַסְפָּךְ מִגְרִנָּךְ: גַּם הָאֵל"ף וְגַם הַגִּימ"ל בְּקִמְצָק קֶטָן

טז ט שְׁבַעַת: הַשִּׁי"ן בְּקִמְצָק וְהַקּוּרָאוּ בִּשְׁוֹא מִשְׁנָה מִשְׁמַעוֹת וְכֵן בַּהֲמִשָּׁךְ הַפְּרָשָׁה²⁶ תִּסְפָּר-לָךְ: הַפ"א

בְּקִמְצָק חֲטוּף

טז י יִבְרַכְךָ: עַל אֵף הַקּוּשִׁי, הַכ"ף הָרַאשׁוֹנָה בִּשְׁוֹא נַח וְכֵן הוּא בַּהֲמִשָּׁךְ

²³ השירה הזו נמצאת גם בתהלים יח, ולכן מי שמזמור זה שגור על פיו ייזהר במקומות שבהם השירה כאן שונה מאשר בתהלים.

²⁴ החטף המופיע בחלק מהדפוסים אינו אלא להורות על הנעת השווא

²⁵ אחד מחמשת השורשים שהה"א שורשית ובמפיק והם בראשי תיבות ג"ן כת"ם: ג.ב.ה, נ.ג.ה, כ.מ.ה, ת.מ.ה, מ.ה.מ.ה.

²⁶ ובכל מקום במשמע שְׁבוּעַ – שבעה ימים ולא לשון שבועה.

טז יג עליית חמישי

טז טו **בְּכָל תְּבוּאָתְךָ**: בכל במהפך ולא במקף ולכן גם בחולם ולא בק"ח

טז טז **יִרְאֶה כָּל-זְכוּרְךָ**: בקדמא ואזלא ולא בתלישה (לא קורן אך יש חומשים)

טז יז **נָתַן-לָךְ**: געיה בנו"ן

המפטיר קורא את פסוקי הספר השני מפרשת פינחס כבשאר ימי החג אחרי היום הראשון (והשני בחו"ל)

הפסרת אחרון של פסח בחו"ל ישעיה י לד:

י לד **סִבְבִּי**: הבית בשוא נח על אף הגעיה לפנייה

יא א **וַיֵּצֵא חֹטֵר**: הטעם בצד"י, אין הוא נסוג ליו"ד. **מִגִּזְעֵי יֵשִׁי**: הגימ"ל בצירי

יא ב **וַנִּחָה**: מלרע²⁷. **רוּחַ חֲכָמָה**: יש לתת רווח בין הדבקים שלא תיבלע ח"ת אחת

יא ג **וְהִרְיָחוּ**: כך יש לקרוא²⁸

יא ז **יֹאכֵל-תָּבוֹן**:

המילה **תָּבוֹן** אינה משתנה באס"ף (=אתנח סוף פסוק) והת"ו בסגול

יא ט **מִלֵּאָה**: הלמ"ד בשוא נע

יא יא **אֶת-שְׂאֵר**: הקמץ במילה שאר אינו משתנה לפתח²⁹ וכן בפסוק טז

יא יב **וַנֵּשֶׂא נֶס**: הטעם לא נסוג לנו"ן

יא יד **וְעָפּוּ**: הטעם בפ"א מלרע

יא טו **בַּעֲיָם**: העי"ן בשוא נח, לא בחטף

יא א **יָשָׁב**: השי"ן בחולם

יא ג **מִמַּעֲיָנִי**: העי"ן בפתח והי"ד בשוא נח³⁰ וכן **הַיְשׁוּעָה**: הי"ד בשוא נח

זרע שמשון. מצורע. בגמרא (ערכין טז). אמרו דנגעים הוי כפרה על לשה"ר. וקשה דהרי אמרו שם (ע"ב): מי שסיפר לשה"ר אין לו תקנה, שכבר כרתו דוד ברוה"ק שנאמר יְכַרְתְּ ה' כָּל שֹׁפְטֵי חִלְקוֹת (תהלים יב, ד). הרי שאין לו כפרה אף ע"י נגעים. ויש לתרץ, שאף כשהאדם עצמו אינו יכול להשיג תיקון על חטאו, בכח הרבים יוכל למצוא כפרה. דהנה מצינו שדרשו (מו"ק ה.) הפסוק יִטְמֵא טִמָּא יִקְרָא (ויקרא יג, מה'), שצריך להודיע צערו לרבים, ורבים יבקשו עליו רחמים. וקשה מדוע דוקא בחולי הנגעים אמרה תורה שטוב לו שרבים יתפללו עליו, ולא מצינו כן בשום חולי שמוזכר בתורה. ונראה שהטעם הוא היות שחטא לשה"ר אין לו תקנה, והוי כגזר דין חתום, ולכך צריך הוא לכח הרבים שיבקשו עליו רחמים, ובכח תפילתם יבטלו את חוליו, וכמו שמשמע (ר"ה יח). שגזר דין אף שנחתם, אם רבים מתפללים עליו וגזר דינו מתקרב. וזה מרומז

²⁷ לא בגלל וי"ו ההיפוך, אינו נוהג בנסתר.

²⁸ יש טועים בדרשה בחז"ל, ללא שבדקו את ניקוד המילה במקרא, ועלולים להכניס את טעות הקריאה להפסרה זו.

²⁹ כן הדבר במילה דת

³⁰ במקומות אחרים במקרא מַעֲיָנִי, יו"ד בשוא נע.

בדברי חז"ל סיפר אין לו תקנה, דמשמע דוקא הוא עצמו שהוא יחיד לא יכול להשיג תקנה, אבל אחרים יכולים לסייע עבורו בכח תפילתם שיהיה לו תקנה.

יד ה הרב חיים גריינימן ז"ל. וְשָׁחַט אֶת הַצֹּפֹר הָאֶחָד אֶל כָּלִי חָרָשׁ עַל מִים חַיִּים בסוטה ט"ז ב' מבואר דיש שיעור למים חיים, ונראה דמדאוריתא יש שיעור למים דהיינו שיהא הדם והמים ניכרין, ומסרן הכתוב לחכמים לקבוע שיעורו, ולאחר שקבעו רביעית הרי הוא עיקר השיעור מדאוריתא, וכמו ארבעים סאה דמקוה דמדאוריתא שיעורו שכל גופו עולה בהן, ומסרן הכתוב לחכמים לקבוע שיעורו בצמצום, והיו יכולים לקבוע מ"ס חסר קורטוב או יתר קורטוב, וכשקבעו מ"ס היינו שיעורו מדאוריתא, ברם לא מסתבר שיהא כאן השיעור ברביעית מצומצם שלא יהא רשאי לא לגרוע ולא להוסיף משהו, דא"א לצמצם, ונראה דאם פחת מרביעית פסול, אבל אם הוסיף כל שעדיין הדם ניכר בהן שפיר דמי.

ולא מצאנו מבואר אם קבלת כל דם הצפור מעכב, דלכתחלה ודאי מסתבר שצריך שיקבל כל דם הנפש, ואם נימא דאינו מעכב, מ"מ בכדי שיהא ניכר במים מסתבר דמעכב, גם לא נתבאר אם לאחר קבלה נשפך קצת מן המים והדם מהו, אם צריך שיהא הרביעית קיים בשעת טבילה לעיכובא.

יד לד הרב חיים גריינימן ז"ל. וְנָתַתִּי נֶגַע צִרְעָת וְגו' כתב הרמב"ן דבא לרמוז כי יד ה' תעשה את הנגעים ואינו טבע כלל. ויש לעי' לפמ"ש"כ הרמב"ן, וכ"כ הרמב"ם בסוף הלכות טומאת צרעת, א"כ מאי נפ"מ בהא דאיכא מאן דאמר בנגעי בתים שצריך הנגע להיות בקרן זוית בשני אבנים ולכך בית המנוגע לא ה' ולא עתיד להיות, הרי עיקרו נס וכך לי נס בקיר אחת או בקרן זוית, ומי מבטיח שאינו עתיד להיות, וצ"ל דאע"ג שאינו בטבע מ"מ ההסתר פנים מחייב שלא יהיה כנס גלוי, אלא יוכלו הטועים לתלותו בסיבות טבעיות, וצ"ע.

א"ה. הרמב"ם אינו סובר שבית המנוגע לא היה כך הוא מסיים דיני נגע צרעת. [י] הצרעת – הוא שם האמור בשותפות, כולל עניינים הרבה שאין דומין זה לזה: שחרי לזבן עור האדם, קרוי צרעת; ונפילת מקצת שיער הראש או הזקן, קרוי צרעת; ושינוי עין הבגדים או הבתים, קרוי צרעת. וזה השינוי האמור בבגדים ובבתים שקראה אותו תורה צרעת בשותפות השם – אינו ממנהגו של עולם, אלא אות זפלא היה בישראל כדי להזהירן מלשון הרע. שחמספר בלשון הרע, משתנות קירות ביתו. אם חזר בו, יטחר הבית; ואם עמד ברשעו עד שהותץ הבית – משתנן כלי העור שבביתו, שהוא יושב ושוכב עליהן. אם חזר בו, יטחרו; ואם עמד ברשעו עד שיישרפו, משתנן הבגדים שעליו. אם חזר בו, יטחרו; ואם עמד ברשעו עד שיישרפו – משתנה עורו ויצטרע, ויהיה מובדל ומפורסם לבדו, עד שלא יתעסק בשיחת רשעים, שהיא הליצות ולשון הרע. לפי הרמב"ם לא יבוא נגע בעור הבשר אם לא קדם לו נגע-בתים ונתיצת הבית, ונגע-בגד וישרפתו ולא ניתן לִיאמַר שגם נגעי אדם לא היו. והלוא היתה לשכת מצורעים במקדש. גם היו חותמות ככתוב במשנה שקלים ה ג ארבעה חותמות היו במקדש וכתוב עליהן עגל זכר גדי חוטא. לכל קרבן עולה ושלמים מתלווים מנחות ונסכים; מי שמקריב שור או עגל זכר או נקבה מביא שלושה עשרונים של איפה (שלוש סאים) סולת למנחה, וחצי הין יין וחצי הין שמן; וכן לאיל, כבש בן שנה (שזה לגדי או תיש אפילו גדולים), לכל אחד מערכת נסכים שלו ומי שמביא קרבן בא ללשכה, משלם על הנסכים ומקבל 'חותמת' לספק לו את הנסכים השייכים לו. ול'חוטא' כלומר מצורע יש מערכת מיוחדת המנויה בתחילת פרשתנו. אם לא היו נגעי בתים, ולא נגעי אדם, לא היה צורך בחותמת 'חוטא'.

כנגע נראה לי בבית (י"ד ל"ה)

בגמרא דרשינן מינה דלי ולא לאורי שאין פותחין חלונות בבית אפל לראת הנגע וצריך שיראה לעני הכהן בלא נר .
ואם ראה את הנגע בבית אפל לאור הנר, נראה דאף בדיעבד לא מהני, כדמעטין לי ולא לאורי או לנרי,
ואפילו כשיתברר דשפיר חזי וכוון אל המראה הנכון, דכלא ראה דיינינן ליה.
וכש"כ אם ראה בלילה דלא עשה כלום, כדמעטין מקרא דביום, וכדפסלינן חליצה וקידוש החדש ודין וכמ"ש תו' יבמות ק"ד והש"ך והגר"א בחו"מ סימן ה', ולר"מ כולוהו מנגעים ילפי, וכן נתמעט לילה
מלהורות בה טומאה וטהרה בנגעים אפילו כשראה ביום, וכמו שנתבאר לעיל מן התורת כהנים.

יד לה. זרע שמשון. **פִּנְגַּע נִרְאָה לִי בְּבֵיתִי**. ב' במסורה 'נראה לי', כאן, ואידך 'מרחוק ה' נראה לי' (ירמיהו לא, ב'). ונראה לפרש, דהנה תרגום ש' ל תיבת 'מצורע' הוא 'סגור', והיינו שנסגרו כל האורות העליונים מעליו, כנודע שעיקר הנגעים היינו שנסתלקו מעליו אורות החכמה. ובחכמה מצינו 'הַחֲכָמָה תִּחְיֶיהָ בְּעֶלְיָהּ' (קהלת ז, יב), ולכן המצורע נחשב כמת, שהרי המיתה היא שנעדר מהנפש האור הגדול, והמצורע שנסגרים בפניו כל האורות הרי הוא ממש כמת. וזה הרמז מהפסוק 'מרחוק ה' נראה לי', כלומר מדוע 'כנגע נראה לי', לפי ש'מרחוק ה' נראה לי', שנסגרו ממני כל האורות, שהרי אמרו (ערכין טו.) שהצרעת בא על לשה"ר. ומצינו שאמר דוד המלך כששמע שיש בדורו דלטורין 'וּרְמָה עַל הַשָּׁמַיִם אֱלֹקִים' (תהלים נג, ו), סלק שכינתך מביניהון (ויק"ר כו:ב). וזה מה שנרמז בב' פסוקים אלו, שע"י ש'מרחוק ה' נראה לי', היינו שנתרחק ה' מהם ע"י לשה"ר, ונסתם מהם כל האורות, עיד"ז נגרם שמתקיים להם 'כנגע נראה לי בבית', כי הנגעים באים מחמת שמסתלק מהם אורות החכמה.

הפטרת שבת הגדול

הרב גור אריה צור נר"ו. מסוף הפטרה של שבת הגדול, סוף מלאכי סוף תרי-עשר:
הִנֵּה אֲנִי שֹׁלֵחַ לָכֶם אֶת אֱלֹהֵי הַנְּבִיא לִפְנֵי בּוֹא יוֹם ה' הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא אֱלֹהֵי. פִּירֵשׁ"י עה"פ וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקֹב (ויקרא כו, מב). **בחמשה מקומות נכתב יַעֲקֹב** מלא, ואליהו חסר. **אֱלֹהֵי. בחמשה מקומות, יַעֲקֹב** נטל אות ו' משמו של אליהו ערבון שיבוא ויבשר גאולת בניו.
ויש לשאול, מדוע נטל דוקא את האות ו', ומדוע **חמש פעמים**.
ועל דרך הצח יש לומר כי בבואו להכריז על המשיח בגאולת בניו לא יבוא אליהו ביום ששי, כדי לא להטריח את ישראל בהכנות שבת קדש. ולכן נטל את הוא"ו בידעו כי **יבוא פרט ליום ו'**.
וחמש פעמים שכתוב כן, הם כנגד חמשה ימים שודאי יבוא. שהרי בשבת מחלוקת היא אם יש תחומים מעל עשרה אם לאו, וספק יבוא. נמצאנו למדים שפרט ליום ו' שודאי לא יבוא, וליום שבת קדש שספק יבוא, **חמש פעמים ודאי יבוא**, לכן נטל יַעֲקֹב את הו' מאליהו **חמש פעמים ערבון שיבוא לגאול את בניו בימי השבוע הנותרים**.
ואשר על כן מזמרים לכבוד אליהו הנביא כבר ממוצ"ש, וקושרים הזמירות עם יַעֲקֹב אבינו, אמר ה' **לִיעֲקֹב, אֵל תִּירָא עֲבָדֵי יַעֲקֹב** (ישעיהו מז, ב).

ועל דרך הרמז והסוד י"ל מדוע נטל דוקא את הוא"ו ומדוע דוקא חמש פעמים. ויש לומר, שהוא"ו שנטל יעקב מאלהיו היא כנגד וא"ו היסוד, ששם השם בספירת היסוד מנוקד בשורוק [נ] כזה: יו'הו'ו'הו' וה' פעמים הם כנגד ה' אחרונה שבשם ה' והיא כנגד מלכות. מלמד שהפקיד בידי יעקב את השלמת הספירות יסוד מלכות שבהם יתגלה מלך המשיח. כמו שאמרו אין השם שלם עד שימחה שמו של עמלק. שנאמר פי יד על פס יח (שמות יז, טז). ושם השם נשלם ב ו"ה. ואת ההשלמה הזאת הפקיד בידי יעקב, לעת אשר יבוא לגאול את בניו. והיינו ו' משמו ה' פעמים.

ובהיות יעקב מספירת התפארת, הרי והחזיט המשלש לא במהרה ינתק (קהלת ד, יב) ומלכות יסוד ותפארת מגיעים עד כסא הכבוד.

ואכן, בהתבונן בחמישה המקומות שנטל יעקב את הוא"ו מאלהיו, יראה בעליל כי הם פסוקים של הגאולה המיוחלת.

וזה שאמר משה רבנו להקב"ה בהתגלותו בסנה בחורב. שלח נא ביד תשלח. (שמות ד, יג-יד). ותרגם יונתן בן עוזיאל ואמר בבעו ברחמין מן קדמך יי שלח כדון שליחותך ביד פינחס דחמי למשתלחא בסוף יומיא. וכוונתו לפינחס הוא אליהו. שראוי להשתלח לקץ הימין.

ופירש רש"י שם, שלח נא ביד מי שאתה רגיל לשלוח. והוא אהרן. ולפירוש, לא מצאנו שרגיל לשלוח את אהרן. אלא י"ל לפירוש זה פינחס שיצא מאהרון, ופינחס הוא אליהו. וכתרגום יונתן, שאותו רגיל לשלוח שנאמר חנה אנכי שולח לכם את אליה הנביא. וזה שפירש רש"י ביד אחר שתמצא לשלוח וגו' יש לד שולחים הרבה.

ולעומקו של מקרא י"ל שנרמז כאן ענין הצפייה לישועה. כי מהלכות משכון, אין לשומר לשלוח יד בפקדון. והנה יעקב נטל את הוא"ו מאלהיו למשכון שיגאל את בניו. ומשה רבנו אומר כביכול לפני הקב"ה שלח נא ביד תשלח. שאם לא יבוא אליהו, תן ליעקוב רשות לשלוח יד בערבון ויגאל הוא את בניו. ויחר אף ה' במשה, שאין לדחוק את הקץ ולשלוח יד בפקדון. וכן אין למשה לדחוק את הקץ ולבקש לשלוח את אליהו, עד סוף יומיא.

ועוד יש לומר מדוע ויחר אף ה' במשה. כביכול אומר לו, אין לך להתערב בסדרי הגאולה ולהקדים את המאוחר. וכאן למדנו את תהליך הגאולה. שהגאולה היא מציאות מתמשכת, מעת יציאת מצרים ועד משיח בן דוד לעתיד לבוא. ואף כי באמצעה תהיינה גלויות, הרי זו גאולה אחת ארוכה עם עליות וירידות. וכדאמרו במסכת ברכות: השכיבנו - כגאולה אריכתא דמיא. והפותח בה הוא משה והמסיים הוא אליהו הנביא.

וכך אמר לו, הקב"ה למשה, אתה הוא הפותח ואליהו הוא המסיים. ועדיין לא הגיע הקץ. עדיין לא הגיעה העת של חנה אנכי שולח לכם את אליה. ולכן חלא אהרן אחיך חלוי וגו' וגם חנה הוא יוצא לקראתך.

ויש לשאול מאי וגם חנה הוא יוצא לקראתך. מדוע אמר וגם חנה.

אכן, לעתיד לבוא חנה אנכי שולח לכם את אליה וגו'. אך זה בסוף יומיא, בעת סיום הגאולה. ועתה אם אינך יוצא, אהרון אחיך גם בו נאמר וחנה. וגם חנה הוא יוצא לקראתך.

וראך ושמח בלבו. השמחה תהיה בלב, עדיין לא תצא אל הפועל עד עת סוף יומיא, עת נזכה להתבשר ע"י אליהו הנביא. אז, בשוב ה' את שיבת ציון, תהיה השמחה בפועל, ככתוב, אז ימלא שחוק פיגו ולשונו רנה (תהלים קכו, ב).

א"ה. עקב רשימת קריאות חג הפסח הבעל"ט נתארך הגליון למד"י. ידידנו הרב גור אריה נר"ו בלשון לימודיו נשא את משלו בשיר מחורז, וגם צירף ביאור על השיר ומצורף כאן השיר והסברו. השיר מופיע כאן מנוקד.

לעומקו של מקרא התשפ"ד גור-אריה צור

חרוז לשבת הגדול

ברוך שהגיענו עד היום
לומר "שבת הגדול שלום"
ויאמר בלשון זכר
זכר לשיר אשר יושר
כי פסח בפתח וגאלתו עמו
ויקרא "גדול" כי עומד הוא בפני עצמו
ואין זקוק למפטיר להקדימו
ובו מתעשרים המעשרים
את התבואה בכפורים
וברכה הם מריקים
כי בדין הם מזדכים
ויתן להם בוראם בוחן
כי בזאת הוא יבחן
והוא גדול במנהגים
מרש"י והטור הם נוהגים
ועל כל חמור וקל
הגדול שבקהל
לפני עם רב המתכנס
יספר גדלו של נס
כיצד לקחו אליהם
לקשרם אל כרעיהם
בשבת עשור לחדש
לשחטם לשם הקדש
למשך ארבעה ימים
לבקרו מכל מומים
ולא זעו אויביהם
והפיו בכוריהם
נסי נסים ולא נודע
מי מהם גדול המדה
וגדול המצוה ועושה
כי נצטוו לקח השה
ועוד גדול יום השבת
מיום ספירת מחרת

הסברו בצדו

כמחכים כולם לשבת הגדול, לפתחו של החג
כן יש הנוהגים לומר בשבת הגדול
שבת הגדול ולא השבת הגדולה
לעתיד לבוא יהיה שיר חדש ולא שירה חדשה
כן זמן הגאולה יקרא שיר חדש
ההפטרה בשבת הגדול בפני עצמה וללא מפטיר מיוחד
לא כשאר ההפטרות שיש להן מפטיר מיוחד
לכן נקרא גדול שהמעשר [כמובא בהפטרה] מתעשר
שהתבואה בפסח הכנה לביכורים
שנאמר וחריקתי לך ברכה עד בלי די
שבפסח נידונים על התבואה וגדול היום שיוצאים זכאין בדין
כברכת המזון בחן וברחמים
ככתוב בהפטרה ובחנוני נא בזאת
שבשבת הגדול רבו בו המנהגים
ויסוד הפטרה זו לא מבריינות אלא מהראשונים הגדולים כרש"י והטור
בדרשת שבת הגדול ידרש על כל החומרות והקולות
על ידי הגדול שבקהל, ולכן גם נקרא שבת הגדול
כינוס גדול בשבת הגדול לשמוע ריבוי דרשות
וכן ידרשו באגדה על הנס
שנעשה בעניין הכבש שהמצרים עובדים לע"ז
כשקשרוהו לכרעי המטה
בעשרה בניסן ושבת היה
לשחוט אותו לשם שמים
ומעשור לפסח ארבעה ימים
כפשוטו
והנס הגדול שאויביהם לא יכלו למנוע מהם
והבכורים שמעו על מכת בכורות ודרשו לשלחם
והיכום למצרים שישלחם ככתוב "למכה מצרים בבכוריהם".
ולא נודע איזה נס גדול יותר שלא מנעם או שהיכו לחבריהם³¹
ועוד נקרא שבת הגדול כי גדול המצווה ועושה
שציום משה לקחת השה בעשור
ועוד טעם לשבת הגדול לגדלו על פני יום טוב ראשון
שקראתו התורה גם בשם שבת ככתוב "ממחרת השבת"

³¹ פסיקתא דרב כהנא (מנדלבוים) פסקא ז - ויהי בחצי הלילה

[הבכורות] הלכו להם אצל פרעה, אמרו לו, בגין דאמי משה ומת כל בכור בארץ מצרים, וכל דאמי על הליך עמא אתא עליהון, אלא קום ואפיק אלין עברייא מבינן ואי לא הליך עמא מייתין. אמי צאו וקפחו שוקיהם של אלו, אנא אמר נפשי או נפשהון דאילין עבראי, ואתון אמרין הכדין. מיד יצאו הבכורות והרגו באבותיהם ששים רבוא, הה"ד למכה מצרים במצרים אין כתו כאן אלא למכה מצרים בבכוריהם, הבכורות הרגו באבותיהם ששים רבוא.

וּבוֹ יִגִּידוּ הַגְּדָה לְכָל
 לְחַנֵּךְ הַתִּינוּק בְּשַׁבַּת הַגְּדוֹל
 וַיֵּדַע לְשֹׂאוֹל ה' מָה נִשְׁתַּנָּה
 בְּזִכּוֹת הַשַּׁבָּת מִמֶּדְבַּר מִתְּנָה
 אֶת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לְקַבֵּל מִשְׁכָּנֹו
 וְעַם הוֹ' לְבָשָׂר עַל בְּנֵי מִשְׁכָּנֹו
 לִפְנֵי בּוֹא יוֹם הַגְּדוֹל
 בּוֹ יָבֹא אֶת בְּנֵי לְגָאוֹל
 לְהָשִׁיב לֵב אָבוֹת עַל בָּנִים וְלֵב בָּנִים עַל אָבוֹתָם
 וְעֲרֵבָה לָהֶם כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קִדְמוֹנִיּוֹת מִנְּחָתָם /
 עַת יִשְׁוּעוֹת מְלָכֹו מִגְּדוֹל
 בְּשַׁבַּת הַגְּדוֹל
 לְדוֹד וּלְזֶרְעוֹ עַד עוֹלָם
 וְשָׁבוּ בָנִים לְגִבּוֹלָם.

ונהגו לומר בו ההגדה ולכן קראוהו שבת ההגדה שבת הגדול
 לחנך בו הגדול את התינוקות להתכונן לקראת פסח
 להתכונן לשאלות ולתשובות של ההגדה
 ויהיה להם פנאי בשבת הגדול שעל מנת כן ניתנה במתנה
 "הנה אנכי שולח לכם את אליה הנביא" לקבל את ה' שנתן משמו
 ליעקוב כמשכון שיבוא לגאול את בניו לבנות להם משכן
 יום הגאולה ככתוב [פקודי] משכן משכן שנתמשכן בעוונות [רש"י]
 וההפטרה היא כעין הכרזה שיבוא אליהו הנביא לגאול את בניו
 כן כתוב בסיום ההפטרה /
 על פי הכתוב בתחילת ההפטרה /
 בניסן עתידים להיגאל וכן אומרים מגדול בברכת המזון
 בכל שבת ובשבת הגדול
 ויבוא אליהו להכריז על מלך המשיח לזרעו עד עולם
 במהרה בימינו אמן.

תן לחכם ויחכם עוד
 אנא שלחו את הערותיכם!

הכתובת למשלוח: eliyahule@gmail.com
 הערות מתקבלות גם באנגלית.

הודעה מאתר "לדעת" כאן תוכלו להוריד גליונות פרשת השבוע מדי שבוע (גם גליונו מופיע שם):
<http://www.ladaat.info/gilyonot.aspx>
 מאמרנו מופיע ונשמר באוצר החכמה בפורום דקדוק ומסורה
<http://forum.otzar.org/forums/viewtopic.php?f=45&t=10317&p=272195#p272195>
 מאמרנו מופיע ונשמר באתר דרשו <http://www.dirshu.co.il/?p=140390>

אם אתה מתעניין
 בהגטים הלשוניים של התורה
 (לשון המקרא, המשנה, התלמוד וכו')
 אתה מוזמן להרשם (בחנם)
 לקבלת דוא"ל בעניינים לשוניים
 בכתובת info@maanelashon.org
 ☺ בוא להחכים את עצמך ואת שאר המכותגים ☺